

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG
III/1234/2013.

Az Alkotmánybíróság tanácsa folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény – a 2010. január 1. napjától 2011. december 31. napjáig hatályban volt – 68. § (2) bekezdése, továbbá – a 2008. december 1. napjától 2012. június 30. napjáig hatályban volt – 87. § (3) bekezdése, valamint az egyes vasúti utazási kedvezményekről szóló 57/2009. (X. 20.) KHEM rendelet 2. § (1) bekezdése és 16. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Fővárosi Törvényszék bírāja az előtte 59.Mf.634066/2012. számon folyamatban lévő, menetkedvezmény biztosítása iránt indított pert felfüggesztette, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. §-a alapján kezdeményezte a perben alkalmazandó, a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény (a továbbiakban: Vtv.) – a 2010. január 1. napjától 2011. december 31. napjáig hatályban volt – 68. § (2) bekezdése, továbbá – a 2008. december 1. napjától 2012. június 30. napjáig hatályban volt – 87. § (3) bekezdése, valamint az egyes vasúti utazási kedvezményekről szóló 57/2009. (X. 20.) KHEM rendelet (a továbbiakban: Mr.) 2. § (1) bekezdése és 16. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását. Az indítványozó bíró előadta, hogy az I. rendű és a II. rendű felperes 1971. szeptember 1. napjától létesítettek munkaviszonyt, melynek keretében ugyanazt a munkát végezték, csak a munkáltató, illetve annak elnevezése változott. A munkaviszony létesítésének kezdetétől jogosultak voltak a vasúti utazási kedvezményre. 2010-ben, a nyugdíjba vonulásuk évében a munkáltatójuk az I. rendű alperes volt, annak jogelődje a II. rendű alperes. Ez utóbbi értesítette az I. rendű alperest, hogy 2009. november 1-jét követően a munkavállalói nyugdíjba vonulásuk után nem jogosultak a továbbiakban a vasúti utazási kedvezményre. A felperesek 2010. augusztus 23-án fordultak keresettel a bírósághoz, melyben az alperesekkel szemben annak megállapítását kérték, hogy nyugdíjas státuszban is megilleti őket a vasúti menetkedvezmény.
- [2] Az elsőfokú bíróság arra kötelezte a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül adja ki a felpereseknek az utazási kedvezmény igénybevételére jogosító igazolványt. Az ítélet ellen a II. rendű alperes nyújtott be fellebbezést. A felperesek a perben – a nyilvános tárgyalásról készült jegyzőkönyvben foglaltak szerint – arra hivatkozással kérték az elsőfokú ítélet helyben hagyását, hogy a vitatott menetkedvezmény iránti követelés mind jogszabályi alapon (a Vtv. és az Mr. is elismeri a szerzett jogot), mind a vasúti társaság által kötött megállapodásból vezethető le. Az alperes ezt vitatta, állítása szerint a kialakult anomáliák megszüntetése miatt vált szükségessé az Mr. szigorított szűk értelmezése, amely a vasúti társaság megállapodásaira is vonatkozik
- [3] Az indítványozó bíró szerint a Vtv.-nek és Mr.-nek az eljárás megindításakor – 2010-ben hatályos – kifogásolt szabályai egyrészt nem felelnek meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonság követelményének, mert – szerinte – az összevetésükből nem állapítható meg, továbbra is fennáll-e az utazási kedvezményre történő jogosultságuk az

érintett nyugdíjba vonuló személyeknek. Másrészt utalt arra, hogy emiatt a 2010-ben nyugdíjba vonulók hátrányos helyzetbe [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése] kerültek az Mr. hatályba lépése előtt nyugdíjba vonultakkal szemben, ez utóbbiak ugyanis a Vtv. rendelkezései alapján megkapták az utazási kedvezményt. Az indítványozó bíró hivatkozott még a tulajdonjog [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése] sérelmére is, de ezt külön nem indokolta meg.

II.

[4] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

[5] 2. A Vtv. támadott rendelkezései:

„68. § (2) Az országos, térségi vagy elővárosi vasúti személyszállítási közszolgáltatást végző, valamint az országos vasúti pályahálózatot működtető vasúti társaság munkavállalóját, nyugdíjasát és igényjogosult hozzátartozóikat, továbbá a külön jogszabályban meghatározott személyeket utazási kedvezmény illeti meg. Az egyes vasúti társaságok munkavállalóit megillető utazási kedvezmények kölcsönös elismerésére, elszámolásának módjára és megtérítésére az érintett vasúti társaságok megállapodása irányadó.”

(Hatályban volt: 2010. január. 1. – 2011. december. 31. között)

„87. § (3) A vasúti társaságok egymással kötött, az utazási kedvezményekre vonatkozó megállapodásai alapján a jelen törvény hatálybalépése előtt megszerzett kedvezmények a kedvezményezettek e törvény hatálybalépése után is megilletik.”

(Hatályban volt: 2008. december. 1. – 2012. június 30. között)

[6] 3. Az Mr. támadott rendelkezései:

„2. § (1) A vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 68. §-ának (2) bekezdése szerinti utazási kedvezményre (a továbbiakban: kedvezmény) jogosultak:

a) a kedvezményezett vasúti társaság munkavállalója, nyugdíjasa,

b) a kedvezményezett vasúti társaság azon volt munkavállalója, aki a kedvezményezett vasúti társaságnál végzett munkájával összefüggésben szerzett egészségkárosodása miatt saját jogú nyugellátásban, vagy nyugdíjszerű társadalombiztosítási ellátásban részesül,

c) a kedvezményezett vasúti társaságnál végzett munkájával összefüggésben halálos üzemi balesetet szenvedett munkavállaló igényjogosult hozzátartozója, valamint azon igényjogosult hozzátartozó, aki – a kedvezményezett vasúti társasággal munkaviszonyban állt, a jogviszony fennállása alatt egyéb okból elhunyt személy jogán – hozzátartozói, vagy baleseti hozzátartozói nyugellátásban részesül,

d) a közlekedésért felelős miniszter által vezetett minisztérium, a vasúti igazgatási szerv, a Nemzeti Közlekedési Hatóság Központi Hivatala, Kiemelt Ügyek Igazgatósága és Pályaalkalmasság Vizsgálat Igazgatósága, valamint a Közlekedésbiztonsági Szervezet köztisztviselője és ügykezelője, továbbá a Nemzeti Közlekedési Hatóság területi szerveinek vasúti hatósági feladatkörben eljáró köztisztviselője (a továbbiakban a felsorolt szervek együtt: közigazgatási szerv),

e) az elkülönült vasútegészségügyi szervezet (a továbbiakban: vasútegészségügyi szervezet) munkavállalója, közalkalmazottja, nyugdíjasa,

f) a vasutas munkavállalói érdekképviselő, biztosító és önszegélyező egyesület munkavállalója (ezen pontban érintett szervezetek a továbbiakban együtt: egyéb szervezet),

g) az a), b), d) és e) pontokban felsorolt személyek igényjogosult hozzátartozója.”

„16. § (2) Az e rendelet hatálybalépését megelőzően megszerzett utazási kedvezmények a jogosultakat e rendelet hatálybalépését követően is megilletik.”

III.

- [7] Az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést nem találta megalapozottnak.
- [8] 1. Az indítványozó bíró elsődlegesen az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközőnek találta a Vtv. és az Mr. támadott rendelkezéseit, mert azok nem tesznek eleget a normavilágosság követelményének.
- [9] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország jogállam. A jogállamiság követelményének számos összetevője van, egyben eredője is egyéb külön alkotmányos értékeknek. A jogállamiság az állam működésének egyik meghatározó elve, melynek át kell hatnia a jogrendszer egészét. A jogállamiság egyik feltétlen ismérve a jogbiztonság, mely megköveteli az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát, az egyes normák egyértelműségét. Ebből fakadóan a jogszabály szövegének értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat kell hordoznia. {38/2012. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [84]; 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [13] és [16]}
- [10] Az Alkotmánybíróság feladata alapvetően az Alaptörvény értelmezése és az alaptörvényellenes jogszabályok és bírói döntések megsemmisítése [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság alapvetően a norma bírói gyakorlatban kialakított és megszilárdult jelentését vizsgálja. A norma megszövegezéséből fakadó nehézségek csak ott vetik fel a jogbiztonság sérelmét, ahol a jogszabály eleve értelmezhetetlen, és ez alkalmazását kiszámíthatatlanná, a norma címzettjei számára előreláthatatlanná teszi.
- [11] Jelen esetben az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az ismertetett feltételek nem állnak fenn. Az eljáró bírónak az indítványban előadottak szerint a folyamatban lévő perben abban kell állást foglalnia, hogy a Vtv. és az Mr. támadott rendelkezései kizárják-e a II. rendű alperes számára, hogy elismerje (volt) munkavállalójának – nyugdíjba vonulásakor – az addig járó utazási kedvezmény folytonosságát. Az indítványozó bíró maga is utalt arra, hogy az alperes oldalán eszközölt kiszervezés, illetve tulajdonváltás nem szabadna, hogy érintse az utazási kedvezményre már jogosult munkavállalókat. Az indítványban foglaltak alapján az eljáró bírónak tehát magának is kétségei vannak a tekintetben, hogy a II. rendű alperes által javasolt jogértelmezés helyes-e. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata, hogy a bíróság helyett a konkrét ügyben a jogértelmezést elvégezze. A bírói kezdeményezésben megjelölt jogszabályi összeütközés feloldása jelen esetben nem haladja meg a jogalkalmazók megengedett értelmezési kompetenciáját, azaz az alkotmányosan is elfogadott rendszerképző jogértelmezés határait {3032/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a támadott szabályok a jogalkalmazók által jól

körülhatárolható tartalmat hordoznak, nem eleve értelmezhetetlenek. Ezen túlmenően megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a vitatott kérdés eldöntésére, az egyes vasúti társaságok munkavállalóit megillető utazási kedvezmények kölcsönös elismerésére, elszámolásának módjára és megtérítésére mind a Vtv. 68. § (2) bekezdése, mind az Mr. 15. § (1) bekezdése értelmében a releváns jogszabályok mellett irányadók még az érintett vasúti társaságok között kötött megállapodások (amelyek kötőerejére a felperes és az alperes is hivatkozott) léte és konkrét tartalma, ezek értelmezésére és figyelembe vételére kizárólag az eljáró bíróság rendelkezik hatáskörrel.

[12] Mindezekre tekintettel a jogbiztonság sérelme nem állapítható meg. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a szerzett jogok kérdéséről nem döntött, minthogy a konkrét ügyben ehhez szükséges a szerzett jog fennállása meglétének a vizsgálata, amely az indítványozó bíró hatáskörébe tartozik a releváns jogszabályok értelmezése alapján.

[13] 2. Az indítványozó bíró szerint a támadott szabályok sértik az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését is. A bírói kezdeményezés ezen része lényegében az alperesi értelmezés alkotmányossági vizsgálatára irányul. A normavilágosság követelményét szem előtt tartva az eljáró bírónak a rendelkezésre álló jogértelmezési módszereket felhasználva, a jogalkotói célra figyelemmel és az Alaptörvény keretein belül kell meghatároznia a vonatkozó jogi rendelkezések tartalmát, feltételezvé azok értelmezésekor, hogy a közjónak megfelelő és erkölcsös célt szolgálnak [Alaptörvény 28. cikk]. Jelen esetben a bíró még nem végezte el ezt az értelmezési feladatot, az indítványban felhozott kételyek pedig épp arra utalnak, hogy a bíró maga sem tartja meggyőzőnek az alperesi értelmezést.

[14] 3. Az indítványozó bíró állította a támadott rendelkezéseknek az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdésébe való ütközését is, de ezzel összefüggésbe hozható alkotmányjogi érvelést nem vonultatott fel. Ezért az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést ebben a részében is elutasította.

[15] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2013. október 28.

Dr. Kovács Péter s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró